

Een proefonderzoek: Additionele informatie concerndiensten en holdings

Margreet Geurden-Slis en Nicole Braams

Publicatiedatum CBS-website: 1 juli 2011

Verklaring van tekens

.	=	gegevens ontbreken
*	=	voorlopig cijfer
**	=	nader voorlopig cijfer
x	=	geheim
–	=	nihil
–	=	(indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
o (o,o)	=	het getal is kleiner dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	=	een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2010–2011	=	2010 tot en met 2011
2010/2011	=	het gemiddelde over de jaren 2010 tot en met 2011
2010/'11	=	oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2010 en eindigend in 2011
2008/'09– 2010/'11	=	oogstjaar, boekjaar enz., 2008/'09 tot en met 2010/'11

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312
2492 JP Den Haag

Prepress

Centraal Bureau voor de Statistiek
Grafimedia

Omslag

TelDesign, Rotterdam

Inlichtingen

Tel. (088) 570 70 70
Fax (070) 337 59 94
Via contactformulier:
www.cbs.nl/infoservice

Bestellingen

E-mail: verkoop@cbs.nl
Fax (045) 570 62 68

Internet

www.cbs.nl

© Centraal Bureau voor de Statistiek,
Den Haag/Heerlen, 2011.
Verveelvoudiging is toegestaan,
mits het CBS als bron wordt vermeld.

Samenvatting

In dit rapport wordt ingegaan op het ontwikkelen van een methode om meer en betere informatie te krijgen over holdings en hulpbedrijven. Centraal staan de dienstenstromen tussen holdings, hulpbedrijven en andere concernonderdelen, intraconcerndienstverlening.

Trefwoorden: Statistiek concerndiensten en holdings, vragenlijst, hulpbedrijven, holdings, intraconcerndiensten

Inhoud

SAMENVATTING		3
1	Inleiding	7
2	Achtergrond	9
	2.1 Informatiebehoefte	9
	2.2 Beschikbaarheid van gegevens	12
3	Het proefonderzoek	14
	3.1 De vragenlijst	14
	3.2 De steekproef	16
4	Resultaten proefonderzoek	18
5	Conclusies en vervolg	21
6	Bijlagen	22
	6.1 Lijst van begrippen en afkortingen	22
	6.2 Enkele voorbeelden van intraconcerndienstverlening	24
	6.3 De vragenlijst: Statistiek concerndiensten en holdings 2009 Deel 2	26
LITERATUUR		32

1 Inleiding

De correcte waarneming en statistische beschrijving van de economische activiteiten van multinationals en grote ondernemingen stelt statistiekbureaus over de hele wereld voor problemen. In Nederland is dit extra belangrijk maar ook ingewikkeld, vooral door de zeer open economie van Nederland en het relatief grote aantal multinationals dat zijn hoofdvestiging in Nederland heeft (Statistics Netherlands, 2010).

Een aantal jaar geleden is met het verschijnen van een rapport van de Boston Consulting Group (J.W. Gosteli, e.a., 2008) de discussie over het economische belang van holdings¹⁾ op gang gekomen. Deze discussie kreeg een extra impuls met het verschijnen van het rapport 'Wederzijds profijt: De strategische waarde van de top 100 concernhoofdkantoren voor Nederland en van Nederland voor deze top 100' (Dr. M.G. Baaij, e.a., 2009). De afgelopen jaren zijn een groot aantal Nederlandse ondernemingen door buitenlandse ondernemingen overgenomen. Van een deel van deze ondernemingen staat het strategische centrum, waar de belangrijke beslissingen worden genomen en waar het bestuur zit, nog steeds in Nederland. Veel grote ondernemingen hebben verschillende diensten gecentraliseerd binnen één bedrijf. Zo komt het voor dat een bedrijf de salarisadministratie voor de gehele onderneming uitvoert. Of dat Research & development centraal wordt uitgevoerd. Werkt een bedrijf alleen voor andere bedrijven binnen een onderneming dan is dit bedrijf niet marktgericht. Een niet-marktgericht bedrijf wordt hier aangeduid als hulpbedrijf. Wat precies de economische relevantie is van de holdings en hulpbedrijven voor Nederland kan niet zichtbaar gemaakt worden via de huidige CBS statistieken.

Om de relevantie van de holdings en hulpbedrijven beter in kaart te brengen, is er extra informatie nodig over:

1. Het soort dienstverlening dat binnen grote ondernemingen verleend wordt (intraconcern-dienstverlening).
2. De toegevoegde waarde van de verleende diensten binnen ondernemingen.
3. Zijn de afnemers van de intraconcerndiensten in Nederland of in het buitenland gevestigd? En wie zijn dit?
4. Hoe worden de geleverde diensten in rekening gebracht bij de afnemer?

Om deze informatie te verkrijgen is een onderzoek uitgevoerd. Het doel van dit onderzoek is nagaan hoe de gewenste gegevens verkregen kunnen worden. Er wordt onderzocht of er bij andere (overheids-)instanties gegevens zijn of dat er geënuquêteerd moet worden.

Aan de hand van de uitgevoerde stappen zal het onderzoek in dit rapport beschreven worden. In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de achtergrond van het project en waarom is overgegaan tot een proefonderzoek.

In hoofdstuk 3 wordt het proefonderzoek beschreven. Beslissingen die ten grondslag liggen aan de wijze waarop het proefonderzoek uitgevoerd wordt, zullen toegelicht worden. Er wordt ingegaan op de vragen die gesteld worden, begrippen die gebruikt worden en de reden waarom de vragen opgenomen zijn in de proef.

¹⁾ De definities van Concern, groeps- moeder-, dochter en zustermaatschappij, holding, hulpactiviteit, intraconcerndiensten en het verschil tussen werk- en hulpmaatschappij staan in Bijlage 1 uitgeschreven.

In het vierde hoofdstuk zullen de resultaten uit het proefonderzoek beschreven worden. Aan de hand van de gegevens zal bekeken worden of vragen duidelijk zijn gesteld. Het kan bijvoorbeeld voorkomen dat antwoordcategorieën nooit ingevuld zijn of dat de categorie 'overig' vaak is ingevuld of misschien dat vragen zelfs niet ingevuld zijn. Deze resultaten zeggen veel over de kwaliteit van de gestelde vragen.

Om het doel van dit onderzoek, het ontwikkelen van een methode om de holdings en hulpdiensten beter in kaart te brengen, te bereiken zullen in hoofdstuk 5 de conclusies beschreven worden en zullen enkele aanbevelingen gegeven worden.

2 Achtergrond

In 2009 is een project gestart om de gegevens over intraconcerndienstverlening bij holdings en hulpbedrijven beter in kaart te brengen. De eerste stap in dit project is de conceptualisering: het omschrijven en afbakenen van het onderwerp en het definiëren van de variabelen. De vragen die beantwoord moeten worden zijn:

1. 'wat willen we *precies* weten?'

In paragraaf 2.1 zal deze vraag beantwoord worden.

2. 'zijn er gegevens over intraconcerndiensten beschikbaar voor het CBS om aan de informatiebehoefte die in de inleiding genoemd is tegemoet te komen?'

In paragraaf 2.2 zal duidelijk worden dat deze gegevens niet beschikbaar zijn maar dat de berichtgever de informatie wel kan leveren.

2.1 Informatiebehoefte

Vooraf de transacties tussen verschillende onderdelen van een concern worden via CBS enquêtes niet goed in kaart gebracht. Juist deze transacties zijn van belang om de economische relevantie van de holdings en hulpbedrijven goed te duiden.

Afbakening

Holdings en hulpbedrijven

Het is een onmogelijke opgave om alle handelingen tussen alle bedrijven binnen een concern in kaart te brengen. Niet alle concerns bestaan uit tientallen bedrijven, maar zelfs een concern dat uit 10 bedrijven bestaat zal moeite hebben alle handelingen tussen de verschillende bedrijfsonderdelen aan het CBS op te geven. Als al deze 10 bedrijven onderling diensten verlenen, zijn er al 90 combinaties mogelijk. Als de bedrijven voor 15 verschillende 'handelingen' moeten aangeven wat de opbrengsten per handeling zijn, zal een veelvoud van 90 keer een opbrengst opgegeven moeten worden. Om berichtgevers niet onnodig lastig te vallen en toch voldoende informatie te verzamelen is besloten alleen aan holdings en aan hulpbedrijven te vragen of er sprake is van transacties met bedrijven behorende bij hetzelfde concern. De redenering achter deze beslissing is dat juist holdings en hulpbedrijven intern gericht zijn en de meeste intraconcern²⁾-transacties door deze bedrijfsvormen uitgevoerd zullen worden.

²⁾ Met *intraconcerndienstverlening* wordt hetzelfde bedoeld als met *intercompanydienstverlening*

Dienstverlening

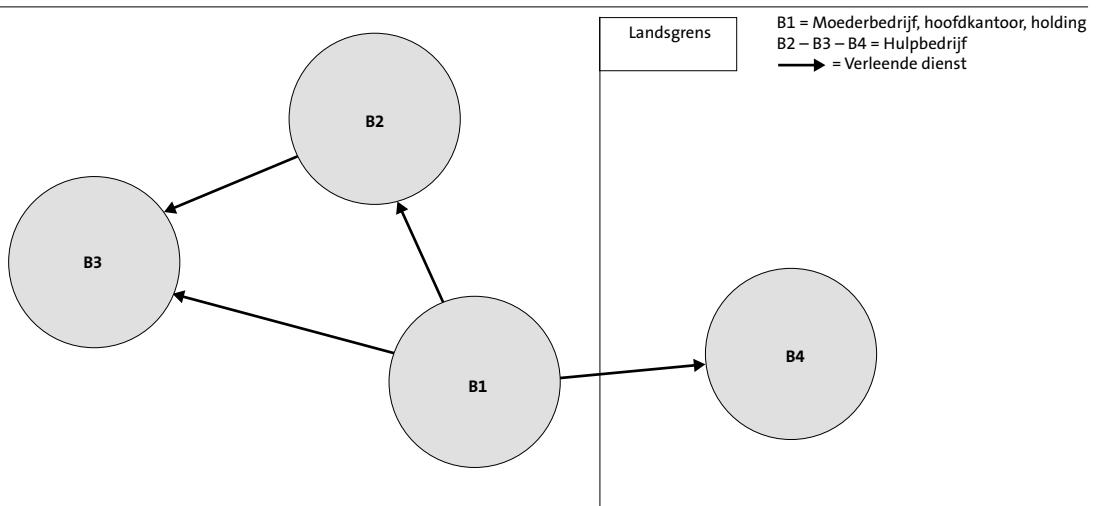
De meeste activiteiten die door holdings en hulpbedrijven uitgevoerd worden, omvatten het verlenen van diensten. Voor holdings zijn dit diensten die te maken hebben met controle en zeggenschap over dochtermaatschappijen.

Variabelen

1. Intraconcerndienstverlening

Voor het vaststellen van de intraconcerndienstverlening maakt het niet uit of het bedrijf dat de dienst afneemt in Nederland of in het buitenland gevestigd is. Op het moment dat verschillende bedrijven binnen een concern (= een onderneming) vallen, en hierdoor moeder-, dochter en/of zustermaatschappij van elkaar zijn, kan er sprake zijn van intraconcerndienstverlening. Een bedrijf kan een dienst aan een bedrijf leveren dat geen onderdeel is van het concern. In dat geval wordt gesproken over marktgerichte dienstverlening of dienstverlening aan derden. Onderstaand schema (2.1.1) geeft een eenvoudig concern weer bestaande uit 4 bedrijven. B1 is een in Nederland gevestigd hoofdkantoor, de moedermaatschappij. De dochters B2 en B3 zijn ook in Nederland gevestigd. Het bedrijf B4 is in het buitenland gevestigd.

2.1.1 Een simpel voorbeeld: een holding met dochtermaatschappijen

B2 levert een dienst aan B3. Deze dienst wordt binnen het concern geleverd en wordt omschreven als een intraconcerndienst. Het kan bijvoorbeeld dat B2 onderzoek uitvoert voor B3 of dat B1 de salarisadministratie voert voor B2, B3 en B4. Meer voorbeelden staan in paragraaf 6.2 uitgewerkt.

2. Kosten intraconcerndienstverlening

Op het moment dat er gevraagd wordt naar de opbrengsten van intraconcerndiensten worden de werkelijk uitgevoerde diensten onderschat. Diensten die gratis (om niet) geleverd worden, zijn niet bij de opbrengsten zichtbaar. Er is gekozen om in de enquête te vragen naar de kosten van de geleverde intraconcerndienstverlening. Ook al worden diensten 'om niet' geleverd, kosten zijn er wel. Om de kosten van intraconcerndienstverlening in perspectief te zien, wordt er ook gevraagd naar de totale kosten dienstverlening.

Naast de totale kosten dienstverlening wordt gevraagd naar de opbrengsten die hier bij horen. De opbrengsten van dienstverlening aan derden zijn nodig voor het bepalen van marktprijzen. Hierdoor kunnen dan de productiewaarde en toegevoegde waarde berekend worden.

3. *Binnenland – buitenland*

Om de internationale stromen in kaart te brengen, wordt een onderscheid tussen de afnemer van de diensten in Nederland en het buitenland gemaakt.

4. *Doorberekenen van kosten; Verrekenmethode van kosten*

Op het moment dat er een dienst wordt uitgevoerd kunnen de kosten aan de afnemer in rekening gebracht worden. Door de kosten te vermenigvuldigen met het percentage van de doorberekende kosten, worden de opbrengsten zichtbaar.

Voor de bepaling van de toegevoegde waarde (bruto binnenlands product) zal de productie-waarde van de intraconcerndienstverlening bekend moeten zijn. De kosten zijn bekend. Door de kosten en het percentage doorberekende kosten in ogenschouw te nemen kunnen de gemaakte kosten naar een marktprijs omgerekend worden. Als bekend is wat een dienst op de markt zou kosten kan de toegevoegde waarde berekend worden.

5. *Afnemer van de diensten*

Voor het vullen van aanbod en gebruikstabellen zal de branche van de afnemende partij bekend moeten zijn.

6. *Verdeling werkzame personen over de diensten die verleend worden*

Als het voor een bedrijf moeilijk is om aan te geven hoe de kosten van de intraconcern-dienstverlening verdeeld zijn, kan de verdeling van de werkzame personen als proxy gebruikt worden.

7. *Investerings*

Ook investeringen zeggen iets over het doen en laten van bedrijven. Er is informatie beschikbaar over investeringen in materiële en immateriële activa. De wens is deze informatie uit te breiden met gegevens over investeringen naar nieuwe en gebruikte activa. Dit om beter aan te sluiten bij de vragen uit de investeringsstatistiek.

Definities

In bijlage 1 worden de definities van verschillende begrippen uitgebreid toegelicht.

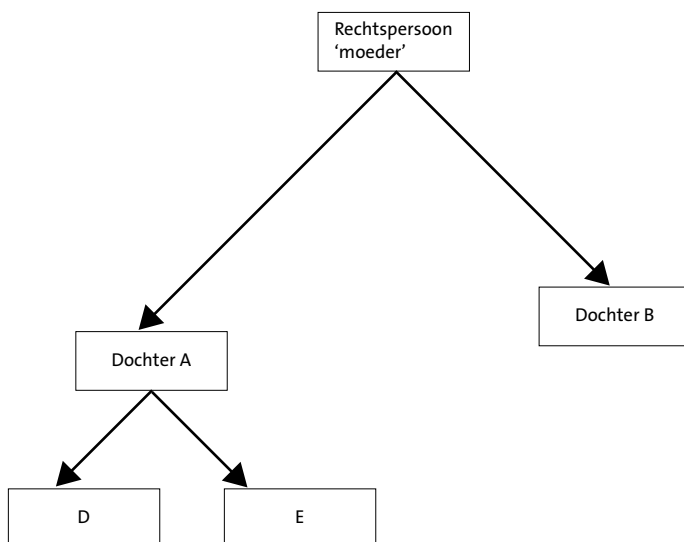
Een bedrijf is een *holding* als de hoofdfunctie van het bedrijf het beheren en leiden van een groep dochterondernemingen is.

Van een *hulpbedrijf* wordt gesproken op het moment dat er geen of nauwelijks marktgerichte activiteiten worden uitgevoerd.

Een *concern* is een conglomeraat van rechtspersonen / groepsmaatschappijen. Gezamenlijk vormen deze groepsmaatschappijen een concern. Er is hier gekozen voor groepsmaatschappijen en niet voor gelieerde / verbonden bedrijven. Aan de hand van (2.1.2) wordt het verschil tussen groeps- en gelieerde maatschappijen weergegeven.

In het geval dat alle bedrijfseenheden in Nederland gevestigd zijn worden alle eenheden als groepsmaatschappij gerelateerd aan de moeder en aan elkaar. In het geval dat de moeder in het buitenland gevestigd is, worden Dochter A, D en E als groepsmaatschappijen ten opzichte van elkaar gezien. Dochter B is echter een gelieerde maatschappij.

2.1.2 Groepsmaatschappij versus gelieerd bedrijf

2.2 Beschikbaarheid van gegevens

Een groot deel van de economische statistieken die het CBS samenstelt zijn volgens Eurostat verordeningen wettelijk verplicht. Voor de statistieken is het CBS wettelijk verplicht gegevens die elders beschikbaar zijn te gebruiken voor het samenstellen van statistieken. Als een statistiek niet verplicht is, dan is het vanuit het oogpunt van enquêtedruk wenselijk eerst te onderzoeken of gegevens via databronnen van andere (overheids-)instanties verkrijgbaar zijn. Zijn er geen gegevens vanuit andere databronnen beschikbaar, dan mag er worden overgegaan op enquêteren.

Gegevens van de belastingdienst

Om meer informatie te krijgen over holdings en hulpbedrijven is eerst gekeken of er een wettelijke verplichting is die betrekking heeft op het registreren van intraconcerndienstverlening. In het Nederlandse rechtstelsel is er geen wet opgenomen die bepaalt hoe intraconcerndienstverlening, en dan vooral interne verrekenprijzen, moeten worden vastgesteld. In het belastingrecht (artikel 9) is opgenomen dat voor de belastingheffing op opbrengsten uit intraconcerndienstverlening het 'Arm's length principle' (ALP, OECD, 2009) van toepassing is.

Het ALP stelt dat verrekenprijzen bij groepsmaatschappijen (voor de belasting) gebaseerd moeten zijn op marktprijzen. Hierdoor moeten de omzetten uit intraconcernttransacties voor de belasting verhoogd worden tot marktprijzen. Gegevens van de Belastingdienst kunnen hierdoor hoger zijn dan de werkelijk gerealiseerde omzet.

Op het moment dat bedrijven gezamenlijk aangifte doen, zogenaamde geconsolideerde aangifte, kunnen de opbrengsten voor het dienstverlenende bedrijf wegvallen tegen de kosten van het afnemende bedrijf. Hierdoor zijn kosten en opbrengsten van intraconcernttransacties niet meer te achterhalen. Daarnaast is van de bij het CBS als holding of hulpbedrijf getypeerde bedrijven voornamelijk maar 20 procent te koppelen aan de gegevens van de belastingdienst. Hierdoor zijn er niet genoeg gegevens beschikbaar om een betrouwbare statistiek op te stellen. Ook is het niet mogelijk om via belastingaangiften te achterhalen welke dienst verleend is. Ook de gehanteerde verrekenmethodes zijn niet te achterhalen. Wel is te zien of afnemers van verleende diensten in Nederland of in het buitenland gevestigd zijn.

Door de genoemde problemen is het niet mogelijk gebleken databronnen van de belastingdienst te gebruiken voor het beschrijven van intraconcerndienstverlening.

Andere bronnen

Andere bronnen om de economische relevantie van holdings en hulpbedrijf te beschrijven zijn niet voorhanden. Er is onder andere gekeken naar het bestaan van brancheverenigingen. Daarnaast is gekeken of gegevens uit bestaande CBS-onderzoeken gezamenlijk de gewenste informatie opleveren.

Uiteindelijk leverde dit niet de gewenste informatie op.

Enquête

Omdat de benodigde gegevens niet via andere bronnen beschikbaar zijn, kan worden overgegaan op het enquêteren van bedrijven.

Het waarnemen van intraconcerndienstverlening, verrekenprijzen en de intraconcernafzetmarkt is een relatief nieuw terrein voor het CBS. Onduidelijk is of bedrijven de gegevens beschikbaar hebben die het CBS nodig heeft. Er bestaat hierdoor de mogelijkheid dat de gegevens via enquêtering ook niet verkregen kunnen worden. Daarom is als eerste een onderzoek uitgevoerd om na te gaan of de door het CBS gevraagde gegevens beschikbaar zijn. Hiertoe is in november 2009 bij een tiental grote ondernemingen gevraagd of gegevens over intraconcerndienstverlening beschikbaar zijn in de bedrijfsadministratie. Ook zijn enkele voorstellen voor vragen besproken met de contactpersonen van bezochte ondernemingen. Van de negen bezochte contactpersonen zijn er acht die de gegevens kunnen leveren. Eén persoon is niet zeker of de gegevens over intraconcerndiensten apart in de boekhouding bijgehouden worden. De resultaten van deze pilot bevestigen de mogelijkheid dat de gegevens boekhoudkundig beschikbaar zijn (M. Geurden-Slis, 2010).

Enquêteren levert de mogelijkheid om gegevens te krijgen die nodig zijn om de holdings en hulpbedrijven beter in kaart te brengen.

3 Het proefonderzoek

In hoofdstuk 2 is aangegeven dat enquêteren de meest geschikte manier is om gegevens over intraconcerndienstverlening te verkrijgen. Binnen het CBS is een catalogus, de Methodenreeks, opgesteld met de binnen het CBS gebruikte en gevalideerde methoden. Eén deel van deze Methodenreeks (D. Giesen et al., 2010) behandelt de ontwikkeling en evaluatie van vragenlijsten, hierna kortweg vragenlijstontwikkeling genoemd. Hierin is ondermeer gesteld: 'Bij statistische onderzoeken worden de vragenlijsten systematisch getest voordat de gegevensverzameling begint'.

Dit testen van de vragen(lijst) wordt gedaan aan de hand van een proefonderzoek. Dit onderzoek is het voorjaar van 2010 uitgevoerd. Het doel van dit proefonderzoek is na te gaan of berichtgevers de vragen begrijpen, en of de informatie die verkregen wordt ook de informatie is die we verwachten.

3.1 De vragenlijst

Modus: papier

De manier van waarnemen is een belangrijke randvoorwaarde voor het opstellen van een vragenlijst. Een papieren vragenlijst wordt snel complex als er veel verwijzingen naar andere vragen in staan. Het soort informatie dat gevraagd wordt leent zich niet goed voor een telefonische benadering. Het vermoeden bestaat dat een berichtgever bepaalde gegevens moet opzoeken en/of uitrekenen. Bij een elektronische vragenlijst zou het kunnen voorkomen dat niet de hele populatie bereikt wordt. In het geval van het proefonderzoek is om twee redenen gekozen voor een papieren vragenlijst:

- Aansluiting op een al bestaande papieren vragenlijst
- Beschikbare tijd en capaciteit

Steekproef: holdings en hulpbedrijven

In paragraaf 2.1 (afbakening) is al gesteld dat alleen holdings en hulpbedrijven benaderd zullen worden. Jaarlijks wordt de vragenlijst van de statistiek concerndiensten en holdings in mei verstuurd naar de berichtgevers. Om de berichtgevers niet verschillende keren dezelfde vragen te stellen is besloten een selectief deel van de berichtgevers in de steekproef voor deze statistiek ook te benaderen voor dit proefonderzoek. In plaats van de hele vragenlijst aan te passen en nieuwe vragen naar extra informatie tussen te voegen is gekozen voor een 'los' deel met extra vragen. Deze beslissing heeft verschillende voordelen:

- Berichtgevers hoeven niet twee keer over hetzelfde onderwerp vragen te beantwoorden

- Niet alle respondenten worden met de extra vragen belast
- De resultaten uit oorspronkelijke statistiek vertonen geen breuk als gevolg van het toevoegen van vragen
- Mochten de vragen te ingewikkeld zijn en niet of heel slecht ingevuld worden, dan zijn de gegevens van de reguliere statistiek nog wel beschikbaar
- Tijdens de testperiode hoeven geen nieuwe invoersystemen gebouwd te worden
- Door de keuze extra vragen toe te voegen aan de huidige vragenlijst concerndiensten en holdings, werd de keuze voor de modus papier nog een keer bevestigd

Lay-out

Een eerder onderzoek naar de beste methode voor het waarnemen van bedrijfsstatistieken heeft een lay-out van vragenlijsten opgeleverd die voor de huidige productiestatistieken standaard is (D. Giesen, 2004). De huidige statistiek concerndiensten en holdings is ontwikkeld voordat dit uitgebreide onderzoek is uitgevoerd. Bij een verandering van vragenlijst zou er dan ook van deze andere, geteste lay-out gebruik gemaakt worden. Er is bij de proef dan ook voor de lay-out van de productiestatistieken gekozen.

Dit betekent onder andere:

- Gebruik van kernwoorden
- Deze kernwoorden links op de pagina
- Geen tot weinig toelichtingen. Het liefst heel korte toelichtingen op dezelfde regel als de kernwoorden van de vraag staan.
- Aantal vakjes voor het aantal cijfers dat een antwoord maximaal kan zijn
- Rechter kolom waar antwoordvakjes in staan is lichtgrijs

Volgorde van de vragen (structuur)

- De volgorde van de vragen is voor een deel logisch opgebouwd. Om aan te sluiten bij de reguliere enquête concerndiensten en holdings, is eerst gevraagd de opbrengsten dienstverlening aan derden te verdelen naar soort geleverde dienst. Daarna zal naar de kosten gevraagd worden alvorens er naar de doorbelasting van deze kosten wordt gevraagd. Ook de vraag naar de afnemer van de diensten zal nadat bekend is dat er dienstverlening heeft plaatsgevonden gesteld worden. Als laatste wordt gevraagd naar de verdeling van werkzame personen naar het soort dienst (intraconcern!) dat uitgevoerd is. Deze vraag zou ook als eerste gesteld kunnen. Omdat de vraag als een proxi-vraag voor de verdeling van de kosten is toegevoegd, is besloten deze vraag als laatste te stellen.
- De vragen over de investeringen zijn niet in de testvragenlijst opgenomen. De overgang tussen vragen naar kosten intraconcerndienstverlening en de daarmee gemoeide werkzame personen naar investeringen is te groot in de context van de testvragenlijst.

Vraagstelling: kernwoorden

Zoals al aangegeven bij de lay-out, wordt er gebruik gemaakt van korte zinnen, kernwoorden. In plaats van de vraag (vraag B1) 'Wat zijn de totale kosten die Uw bedrijf gemaakt heeft om de alle diensten te kunnen leveren?' wordt er nu gesteld: 'Totale kosten geleverde diensten (aan groepsmaatschappijen en derden)'. Uit onderzoeken komt naar voren dat mensen niet een hele zin lezen maar alleen de belangrijkste woorden. Te veel tekst wekt bij lezers de neiging op

om de teksten over te slaan. Alleen de meest relevante informatie opschrijven levert in een vragenlijst het beste resultaat op (Brancato et al., 2006).

3.2 De steekproef

De enquête concerndiensten en holdings wordt naar een steekproef van bedrijven gestuurd waarvan het CBS weet dat het holdings (geen financiële holdings (definitie zie bijlage 1)) en hulpbedrijven zijn. De bedrijven die de extra vragen ontvangen horen allemaal bij een grote en complexe onderneming. De redenering achter de keuze voor grote en complexe ondernemingen is dat als deze berichtgevers in staat zijn intraconcerndienstverlening in kaart te brengen dat het minder grote en complexe ondernemingen ook zal lukken. Het doel van het onderhavige project is onderzoeken of het mogelijk is intraconcerndienstverlening in kaart te brengen. De antwoorden op de vragen hoeven niet representatief te zijn voor alle holdings en hulpbedrijven. Op 27 mei 2010 zijn er 374 vragenlijsten verstuurd (tabel 3.2.1) voor de 'Statistiek Concerndiensten en Holdings 2009, Deel 2'. De vragenlijsten Deel 2 zijn gelijktijdig met de statistiek concerndiensten en holdings uitgezonden.

3.2.1 Aantal uitgezonden vragenlijsten deel 2, 2009

Aantal werkzame personen	Hulpbedrijven	Holdings	Totaal
1	14	22	36
2– 5	13	41	54
6– 10	11	34	45
11– 20	20	28	48
21– 49	29	43	72
50–100	29	26	55
101–200	18	12	30
201–500	11	7	18
Meer dan 500	9	7	16
Totaal	154	220	374

3.2.2 Ontvangen vragenlijsten

Aantal werkzame personen	Hulpbedrijven	Holdings	Totaal
1	12	8	20
2– 5	8	19	27
6– 10	8	25	33
11– 20	11	21	32
21– 49	20	25	45
50–100	19	14	33
101–200	13	7	20
201–500	6	6	12
Meer dan 500	5	1	6
Totaal	102	126	228

Respons

Na een rappel in september 2010 is van de 374 verzonden vragenlijsten 61 procent teruggestuurd en bruikbaar voor analyses (tabel 3.2.2).

Alle vragenlijsten die teruggekomen zijn, zijn ingevoerd in een database. Door selectiviteit op grote en complexe ondernemingen is het niet mogelijk de financiële resultaten en het aantal werkzame personen op te hogen tot populatie totalen.

4 Resultaten proefonderzoek

Met het bestand dat gebaseerd is op de respons van 31 december 2010 zijn analyses uitgevoerd. De doelstelling die ten grondslag ligt aan dit onderzoek is het beter in kaart brengen van holdings en intraconcerndiensten. Hiervoor is op vier punten extra informatie nodig. Kunnen de vragen uit het proefonderzoek deze informatie leveren? Om dit te achterhalen zal een kwaliteitsanalyse uitgevoerd worden. Bij deze analyse zal gekeken worden of respondenten de vragen begrepen hebben en de juiste informatie geleverd is. Ook zal gekeken worden of de vragen inhoudelijk juist zijn.

De gegevens zijn niet opgehoogd waardoor er geen uitspraken over alle holdings en hulpbedrijven in Nederland gedaan kunnen worden. Voor het bereiken van de doelstelling is dit ook niet nodig.

Kwaliteitsanalyse

Per vraag wordt er gekeken naar de invulqualiteit.

Vraag A: opbrengsten uit dienstverlening aan derden

Deze vraag is door 55 verschillende bedrijven ingevuld. In het totaal hebben acht berichtgevers de categorie 'overig' ingevuld. In vier gevallen blijkt dat dit ten onrechte is gedaan.

Door meerdere respondenten is aangegeven dat het verwarrend is om te beginnen met een vraag naar opbrengsten uit dienstverlening aan derden. Op het voorblad van de vragenlijst staat 'concerndiensten en holdings, 2009. Deel 2' en men verwacht dan geen vraag naar opbrengsten uit dienstverlening aan derden. Enkele keren is de vraag dan ook verkeerd ingevuld. Als uit de statistiek concerndiensten en holdings naar voren komt dat er alleen intraconcerndienstverlening is, mag vraag A niet ingevuld zijn. Dit komt een enkele keer toch voor.

Enkele categorieën zijn niet tot nauwelijks ingevuld. Het aantal categorieën zou verminderd kunnen worden. Er zit een tegenstrijdigheid in de vraag naar dienstverlening aan derden en de categorie 'ontwikkeling voor eigen gebruik'. Deze categorie is overbodig.

Vraag B: Kosten dienstverlening

Deze vraag is opgesplitst in drie vragen.

- De eerste vraag is een vraag naar de totale kosten dienstverlening, uitgesplitst naar een in Nederland of in het buitenland gevestigde afnemer
- De tweede vraag gaat in op de kosten intraconcerndienstverlening uitgesplitst naar afnemer in Nederland of buitenland
- En als derde, wordt gevraagd naar het soort dienstverlening, uitgesplitst naar Nederland - buitenland en vijftien soorten diensten.

Van alle respondenten vult 90% in dat er kosten zijn gemaakt voor intraconcerndienstverlening. Vooral de posten 'algemeen beheer' en 'automatisering' worden vaak ingevuld. De post

‘royalty’s en licenties’ is opvallend weinig ingevuld, slechts drie respondenten hebben hier kosten ingevuld.

Gemiddeld vult een berichtgever drie categorieën in. Bij de hulpbedrijven worden er vaker diensten verleend aan een groepsmaatschappij in het buitenland dan aan een groepsmaatschappij in Nederland, terwijl dit voor de Holdings juist andersom is. Als er naar kostensoort of kostenplaats gevraagd zou zijn zouden voor veel bedrijven bijna alle categorieën ingevuld zijn. De resultaten van deze vraag geven aan dat de meerderheid van de respondenten begrepen heeft dat er hier niet naar kostensoort of kostenplaats wordt gevraagd maar naar soort verleende dienst. In twaalf gevallen lijkt het erop dat de berichtgever de vraag niet begrepen heeft.

De categorie ‘overig’ is bij vraag B door 42 berichtgevers ingevuld. In een deel van de gevallen is deze categorie ten onrechte ingevuld en kwam de omschreven categorie wel voor bij de antwoordmogelijkheden. Uiteindelijk blijven er 26 berichtgevers over die de categorie ‘overig’ terecht hebben ingevuld.

Vraag C: Doorbelaste kosten geleverde diensten

Op het moment dat bij vraag B bepaalde categorieën zijn ingevuld, zullen deze bij vraag C ook ingevuld moeten zijn. Dit is niet altijd het geval. Gemiddeld worden door de respondenten iets minder categorieën ingevuld dan bij vraag B (4.1).

4.1 Gemiddeld aantal categorieën

	Afnehmer in het buitenland	Afnemers in Nederland	Totaal
Vraag B	2,5	2,8	2,7
Vraag C	2,2	2,4	2,3

In het totaal hebben 22 respondenten die vraag B wel hebben ingevuld, vraag C niet ingevuld. Dit verklaart dat er gemiddeld minder categorieën bij vraag C zijn ingevuld.

Vraag B is 26 keer wel ingevuld terwijl vraag C niet ingevuld is. Andersom geldt ook: vraag C is wel ingevuld maar vraag B niet. In deze gevallen wordt vaak het percentage bij een andere categorie ingevuld. Zo komt voor dat bij de ene vraag ‘beheer en exploitatie van onroerend goed’ is ingevuld en bij de ander vraag ‘beheer en exploitatie van roerende goed’. Op het moment dat de vragen in een jaarlijkse vragenlijst worden opgenomen, zal deze vragenlijst in eerste instantie elektronisch zijn. Berichtgevers worden door de computer door de vragenlijst geloosd. Bij vraag C worden de bij vraag B ingevulde categorieën getoond, zodat de juiste categorieën ingevuld worden.

Vraag D: Intraconcerndienstverlening binnen Nederland

Van de respondenten die vraag B hebben ingevuld zijn er negen die vraag D niet invullen. Opvallend vaak is de categorie ‘overig’ (83 keer) ingevuld. Grotendeels is dit terecht. De omschrijvingen leveren 26 keer bouw/ bouwnijverheid of betonindustrie op, 16 keer andere vormen van productie en of industrie. Daarnaast lijkt de categorie zakelijke dienstverlening te ruim.

Er zijn geen toetsingsmogelijkheden om te controleren of de vraag juist is ingevuld.

Vraag E: Aantal werkzame personen

Deze vraag is opgenomen voor de verdeling van de werkzame personen naar soort dienstverlening. Indien een berichtgever niet in staat is de gemaakte kosten te verdelen naar

soort verleende dienst, wordt de verdeling van werkzame personen als benadering gebruikt. Hiervoor is het belangrijk dat zowel vraag B als vraag E goed zijn ingevuld en dat de combinatie van beide vragen goed is.

4.2 Aantal keren ingevuld

Categorie	Aantal Vraag B	Aantal Vraag E
Algemeen beheer, management, financiering, coördinatie, planning e.d.	125	126
Boekhouding, personeels- en salarisadministratie	66	78
Inkoopactiviteiten	25	21
Verkoopactiviteiten	13	15
Automatisering	68	65
w.v. ontwikkeling software voor eigen gebruik	7	8
Beheer en exploitatie van onroerend goed	43	20
Beheer en exploitatie van roerend goed	15	6
Transportdiensten, opslag, distributie e.d.	9	11
Marketing en PR, w.o. marktonderzoek	33	34
R&D	15	14
Economische, juridische en belastingadviezen	43	36
Uitlenen / detacheren van personeel	34	22
Royalty's en licenties	3	0
Overige activiteiten	41	27

Er zijn enkele categorieën waar vaker kosten op geboekt worden dan dat er werkzame personen (wp) voor ingevuld zijn. Het gaat dan om de categorieën:

- beheer en exploitatie van onroerend goed
- beheer en exploitatie van roerend goed
- uitlenen en detacheren van personeel
- overige activiteiten

Hiertegenover staan er vaker wp vermeld bij de categorie 'Boekhouding, personeels- en salarisadministratie' dan dat er kosten geboekt zijn.

Een klein deel van de verschillen in (4.2) kan verklaard worden doordat de vraag verkeerd begrepen is. Er wordt gevraagd naar werkzame personen in VTE (voltijdseenheden) met betrekking tot intraconcerndiensten naar uitgevoerde activiteit. De algemene vragenlijst van de statistiek concerndiensten en holdings bevat een vraag naar totaal aantal werkzame personen per einde boekjaar en een vraag naar totaal werkzame personen herleid tot voltijdseenheden. Confrontatie met deze vraag laat zien dat soms, als er dienstverlening aan derden is, toch alle VTE op intraconcerndienstverlening staan. Tevens geldt dat er in enkele gevallen aantallen in plaats van voltijdseenheden ingevuld zijn. Daarnaast worden er diensten uitgevoerd waar geen specifiek personeel voor aanwezig is. Dit zou een nevenactiviteit van ander personeel kunnen zijn.

Naast de kwaliteitsanalyse is er door methodologen van het CBS een advies uitgebracht over de vraagstelling (M. Morren e.a., 2011). Bij dit advies is gelet op de vraagstelling en het integreren van de huidige statistiek concerndiensten en holdings en de additionele vragen.

Kostenanalyse

Een tweede analyse geeft de waarde van de intraconcerndienstverlening weer voor 228 bedrijven. De waarde van de kosten van intraconcerndienstverlening van deze bedrijven is vele malen hoger dan de opbrengsten uit dienstverlening aan derden.

De resultaten van de verschillende analyses zijn vastgelegd in interne CBS rapportages (M. Geurden-Slis, 2010) en een thema artikel (N. Braams & M. Geurden-Slis, 2011).

5 Conclusies en vervolg

Een onderzoek naar beschikbare databronnen bij andere (overheids-)instanties heeft geen gegevens opgeleverd waarmee de informatiebehoeftes vervuld kunnen worden.

Aan de hand van een pilotonderzoek in 2009 is gebleken dat bedrijven de gegevens over intraconcerndienstverlening wel beschikbaar hebben.

Een proefonderzoek in 2010 heeft uitgewezen dat er methoden van vragen zijn die de gewenste informatie opleveren. Uit het hier beschreven proefonderzoek komt naar voren dat:

1. Het soort diensten dat binnen grote ondernemingen uitgevoerd wordt, omschreven kan worden met de in de vragenlijst opgenomen categorieën.
2. Met behulp van de verkregen kosten en doorberekende percentages kunnen de productiewaarden en toegevoegde waarde berekend worden.
3. De vraag naar de standplaats van de afnemers kan beantwoord worden. De branche waar de afnemer werkt is moeilijk te beantwoorden. Het is niet verstandig deze vraag op te nemen in een reguliere enquête.
4. De diensten worden op verschillende wijzen doorberekend. Er zijn diensten die tegen marktprijs worden geleverd (doorbelaste kosten zijn hoger dan 100%), er zijn diensten die 'om niet' geleverd worden (0%), er zijn diensten die tegen kostprijs geleverd worden en er zijn een heleboel diensten die tegen een 'vriendenprijs' worden geleverd.

Dit onderzoek heeft niet alleen veel informatie opgeleverd over de wijze waarop vragen over intraconcerndienstverlening gesteld kunnen worden, maar ook over de waarden van de geleverde diensten. Er gaan tussen holdings-, hulpbedrijven en andere bedrijven binnen hetzelfde concern aanzienlijke geldstromen om. Het uiteindelijke resultaat van dit onderzoek is een geteste methode waarmee informatie over intraconcerndienstverlening verkregen kan worden.

De gegevens uit de analyses rechtvaardigen de voortzetting van het uitvragen over intraconcerndienstverlening.

Vervolg

Aan de hand van de kwaliteitsanalyse, de kwantitatieve analyse en het advies van de methodologen is er een nieuwe vragenlijst voor de holdings en hulpbedrijven opgesteld. Deze vragenlijst bevat de additionele vragen en de huidige vragen uit de statistiek concerndiensten en holdings. Naast deze vragen zijn nog enkele wijzigingen doorgevoerd. De opgestelde vragenlijst wordt in april 2011 voor de eerste keer naar bedrijven gestuurd.

6 Bijlagen

6.1 Lijst van begrippen en afkortingen

Begrip	Omschrijving
Dochter-, zustermaatschappij	Een dochtermaatschappij van een NV of BV is: Een andere NV of BV of andere rechtspersoon waarin de NV of BV doorslaggevende invloed kan uitoefenen. Meer precies, waarin de NV of BV: - meer dan de helft van de stemrechten in de algemene vergadering van aandeelhouders (ava) of in de algemene ledenvergadering (alv) kan uitoefenen, of - meer dan de helft van de bestuurders of commissarissen kan benoemen of ontslaan. Dit kan bijvoorbeeld door prioriteitsaandelen. Er is ook sprake van een dochtermaatschappij indien de NV of BV op grond van een overeenkomst samen met andere aandeelhouders de genoemde bevoegdheden kan uitoefenen. Bijvoorbeeld X, Y en Z hebben resp. 40procent, 30 procent en 30procent van de aandelen van A. Als X en Y overeenkomen om op de ava telkens gezamenlijk te stemmen, dan wordt A door de wet gezien als dochter van X. Met een dochtermaatschappij stelt de wet gelijk de personenvennootschap (vof of cv) waarvan de NV of BV volledig aansprakelijk vennoot is. Ook kleindochtermaatschappijen zijn dochtermaatschappijen. Een dochtermaatschappij hoeft geen groepsmaatschappij te zijn, bijvoorbeeld wanneer een NV of BV haar dochtermaatschappij niet integreert in de groep, bijvoorbeeld omdat zij van plan is de aandelen in die dochtermaatschappij weer af te stoten.
Moedermaatschappij	De rechtspersoon die de overwegende invloed op de dochtermaatschappij uitoefent. De rechtspersoon die aan het hoofd staat van de groep (= top van de zeggenschapscluster).
Concern	Een concern is een conglomeraat van rechtspersonen - groepsmaatschappijen
Groepsmaatschappij	Groepsmaatschappijen zijn rechtspersonen en personenvennootschappen die met elkaar in een groep verbonden zijn.

	Er zijn groepsmaatschappijen die geen dochtermaatschappijen zijn. Dat is het geval als zij onderworpen zijn aan de centrale leiding, niet op grond van aandelenbezit en daarmee corresponderende stemmenmeerderheid, maar vanwege een daartoe strekkende overeenkomst. Bij groepsmaatschappijen wordt er daadwerkelijk zeggenschap uitgeoefend; bij dochtermaatschappijen kan er zeggenschap worden uitgeoefend.
Holding	Een holding is een institutionele eenheid met als hoofdfunctie het beheren en leiden van een groep dochterondernemingen. “Holding corporations are institutional units whose main function is to control and direct a group of subsidiaries. Entities forming a part of a group of units engaged in production and keeping a complete set of accounts are deemed to be institutional units even if they partially surrendered their autonomy of decision to the central body (the holding corporation) responsible for the general direction of the group, the holding corporation itself is deemed to be an institutional unit distinct from the units which it controls, unless b) is applicable. Holding corporations (i.e. corporation which direct a group of companies) are classified as follows: in sector S11, non-financial corporations, if the preponderant type of activity of the group of corporations which are market producers, as a whole is the production of goods and non-financial services In sector S 12, financial corporations, if the preponderant type of activity of the group of corporations as a whole is financial intermediations.”
Financiële holding	Een financiële holding houdt zich enkele en alleen bezig met het beheren van aandelen van BV's, NV's en/of buitenlandse rechtspersonen waarvan een meerderheidsdeelneming in het bezit is of met kredietverlening aan het in het buitenland zetelende concern-onderdelen. De Nederlandse Bank stelt statistieken samen over deze instellingen.
Hulpactiviteit	In het Europese Systeem van Rekeningen (ESR 1995), die voor de nationale rekeningen als verplichting geldt, wordt er over hulpactiviteiten het volgende gezegd: De output van een hulpactiviteit is niet bestemd voor gebruik buiten de onderneming. Een hulpactiviteit is een ondersteunende activiteit die binnen een onderneming wordt uitgeoefend om de voorwaarden te scheppen waaronder de hoofd- of nevenactiviteiten van een lokale EEA₁ (eenheid van economische activiteit) kunnen worden uitgeoefend. Kenmerkend voor de output van hulpactiviteiten is dat deze gewoonlijk wordt gebruikt als input bij nagenoeg alle soorten van productieve activiteiten, zowel kleine als grote. De productie van goederen ten behoeve van eigen investeringen wordt niet als hulpactiviteit aangemerkt. Hulpactiviteiten worden geacht onlosmakelijk te zijn verbonden met de hoofd- of nevenactiviteiten die zij ondersteunen. <i>Tot de hulpactiviteiten behoren bijvoorbeeld diensten als inkoop, verkoop, marketing, boekhouding, gegevensverwerking, vervoer, opslag, onderhoud, reiniging en beveiliging.</i>

Intraconcerndiensten	Het binnen concernverband leveren van (ondersteunende) diensten aan meerdere (bedrijfs-)eenheden.
Verschil tussen werk- en hulpmaatschappijen	Dochtermaatschappij kan een werkmaatschappij of een hulpmaatschappij zijn. Bij een dochtermaatschappij wordt de productie van de diensten en/of goederen uitgevoerd. Deze diensten en/of goederen kunnen binnen een concern afgeleverd worden, vanuit een dochtermaatschappij, of buiten het concern. Indien de meerderheid van de goederen en/of diensten bestemd is voor afzet buiten een concern dan is er sprake van een werkmaatschappij. Wordt de meerderheid van de goederen en/of diensten afgezet binnen een concern dan is er sprake van een aparte vorm van een werkmaatschappij, namelijk een hulpmaatschappij.
UCI	Ultimate Controlling Institutional Unit: Binnenlands / buitenlands bedrijf wordt geclassificeerd aan de hand van het land waar uiteindelijke zeggenschap plaatsvindt. Zeggenschap is gedefinieerd als de mogelijkheid om het algemeen beleid van een onderneming te bepalen door het aanstellen van de juiste directie, als dat nodig is. De Ultimate Controlling Institutional Unit (UCI) is gedefinieerd als het bedrijf, hoger op in de zeggenschapsketen waarvan het Nederlandse bedrijf deel uitmaakt, niet onder zeggenschap van een ander bedrijf. Buitenlandse zeggenschap betekent dat het land van vestiging van de UCI een ander land is dan Nederland

6.2 Enkele voorbeelden van intraconcerndienstverlening

De volgende situaties kunnen ondermeer voorkomen:

- De afnemer, B₃, betaalt een marktprijs. In de boekhouding van het dienstverlenende bedrijf (B₂) staan de opbrengsten en de toegevoegde waarde kunnen berekend worden.
- Er wordt een interne verrekenprijs betaald. Hier kan de betaalde prijs lager zijn dan de kostprijs. Ook hier komen de opbrengsten terug in de boekhouding. Als de opbrengsten lager zijn dan de kosten, is de toegevoegde waarde nul. In werkelijkheid is de toegevoegde waarde groter dan nul. Is de berekende prijs wel hoger dan de kosten maar lager dan de marktprijs, dan is de berekende toegevoegde waarde lager dan die in het geval van een marktprijs zou zijn.
- De verrekening geschiedt via de levering van een wederdienst. Hier komen opbrengsten niet terug in de boekhouding. De gemaakte kosten zijn wel terug te vinden. Er kan geen toegevoegde waarde berekend worden.
- Alle onderlinge transacties worden op niveau van het hoofdkantoor/ holding/ moeder geregeld. De kosten en opbrengsten zijn in de boekhouding van de holding terug te vinden. Echter door consolidatie zijn de gegevens niet op bedrijfsniveau zichtbaar.

Uit de pilot van 2009 blijkt dat de genoemde situaties voorkomen. Dit bevestigt de noodzaak om de intraconcerndiensten beter te beschrijven.

Een voorbeeld, waar de verleende dienst de uitvoer van de salarisadministratie is, illustreert de

noodzaak nog eens. Het personeel werkt bij de verschillende bedrijven en staat daar netjes op de loonlijst. De uitbetaling geschiedt echter via het hoofdbureau. Als dit niet inzichtelijk gemaakt wordt, werkt het personeel (volgens de statistieken) gratis. Een ander voorbeeld is de automatisering. Vaak wordt de automatisering binnen één groepsmaatschappij uitgevoerd, ten behoeve van het gehele concern. De kosten worden doorbelast aan de andere bedrijven binnen het concern.

6.3 De vragenlijst: Statistiek concerndiensten en holdings 2009 Deel 2

Statistiek Concerndiensten en Holdings 2009 Deel 2

Periode Boekjaar 2009

Retourdatum

Controleer of retourcode in het venster zichtbaar is

Correspondentienummer

Pagina 2 Opbrengsten uit dienstverlening

Pagina 3 Kosten dienstverlening

Pagina 4 Doorbelaste kosten geleverde
intraconcerndiensten

Pagina 5 Intraconcerndiensten
binnen Nederland

Pagina 6 Aantal werkzame personen

Pagina 6 Ruimte voor eventuele opmerkingen

CBS informatie

Formuliernummer
1111

BE

SBI

Gk

001

1

A Opbrengsten uit dienstverlening

Rond alle bedragen af op 1000-tallen. Noteer € 23.669,- als 24

Aan afnemers in:

	Nederland (x 1000 euro)	Buitenland (x 1000 euro)
A1 Totale opbrengsten uit dienstverlening aan derden		
A2 Opbrengsten dienstverlening aan derden (van A1) verdeeld naar soort dienst	Nederland x 1000 euro	Buitenland x 1000 euro
Algemeen beheer, management, financiering, coördinatie, planning e.d.		
Boekhouding, personeels- en salarisadministratie		
Inkoopactiviteiten (excl. waarde van materialen, grondstoffen e.d.)		
Verkoopactiviteiten (excl. waarde van halffabrikaten, gereed product e.d.)		
Automatisering		
<i>waarvan ontwikkeling software voor eigen gebruik</i>		
Beheer en exploitatie van onroerend goed		
Beheer en exploitatie van roerend goed ¹		
Transportdiensten, opslag, distributie e.d.		
Marketing en PR, waaronder marktonderzoek		
Research & development ²		
Economische, juridische en belastingadviezen		
Uitlenen / detacheren van personeel ³		
Royalty's en licenties		
Overige activiteiten ⁴ , namelijk:		

Toelichting

¹ **Beheer en exploitatie van roerend goed**
Bijvoorbeeld beheer van auto- en/of vrachtwagenpark, machines, apparatuur.

² **Research en development**
Met eigen of ingehuurd personeel uitgevoerde R&D-werkzaamheden. Hier worden NIET bedoeld routinematige onderzoeksactiviteiten zoals het keuren en testen van producten en ma-

terialen of het uitvoeren van markt- en opinieonderzoeken, inspecties en metingen e.d.

³ **Uitlenen / detacheren personeel**
Het tijdelijk plaatsen van personeel bij andere groepsmaatschappijen waarbij de gezagsverhouding bij het ontvangende bedrijf ligt. Het gedetacheerde personeel blijft op de loonlijst van het detacheringsbedrijf (Art. 668a of art.

610 Burgerlijk Wetboek)
De opbrengsten die hier ingevuld worden, bevatten ook de personeelkosten van het uitgeleende/gedetacheerde personeel.

⁴ **Overige activiteiten**
Bijvoorbeeld beveiliging, catering, schoonmaak, onderhoud, interne post e.d.

002

B Kosten dienstverlening

Rond alle bedragen af op 1000-tallen. Noteer € 23.669,- als 24

Aan afnemers in:

	Nederland (x 1000 euro)	Buitenland (x 1000 euro)
B1 Totale kosten geleverde diensten (aan groepsmaatschappijen ¹ en derden)		
B2 Waarvan kosten geleverde diensten aan groepsmaatschappijen (intraconcern / intercompany ²)		
B3 Specificatie kosten intraconcerndiensten (als opgegeven bij B2) naar soort dienst	Nederland (x 1000 euro)	Buitenland (x 1000 euro)
Algemeen beheer, management, financiering, coördinatie, planning e.d.		
Boekhouding, personeels- en salarisadministratie		
Inkoopactiviteiten (excl. waarde van materialen, grondstoffen e.d.)		
Verkoopactiviteiten (excl. waarde van halffabrikaten, gereed product e.d.)		
Automatisering		
<i>waarvan ontwikkeling software voor eigen gebruik</i>		
Beheer en exploitatie van onroerend goed		
Beheer en exploitatie van roerend goed		
Transportdiensten, opslag, distributie e.d.		
Marketing en PR, waaronder marktonderzoek		
Research & development		
Economische, juridische en belastingadviezen		
Uitlenen / detacheren van personeel		
Royalty's en licenties		
Overige activiteiten, namelijk:		

Toelichting

¹ **Groepsmaatschappijen**
Onder het begrip groepsmaatschappijen verstaan we in het binnen- of buitenland gevestigde moeder-, dochter- en/of zustermaatschappij(en).

² **Intraconcerndiensten**
Onder intraconcerndiensten verstaan wij in deze statistiek het binnen concernverband leveren van ondersteunende diensten aan meerdere bedrijfseenheden (in binnen- of buitenland).

Deze ondersteuning kan bestaan uit een combinatie van hulpactiviteiten zoals: administratie, beheer en exploitatie van onroerend goed, verkoop, distributie, opslag, research en marketing e.d.

003

3

c Doorbelaste kosten geleverde intraconcerndiensten

C1 Percentage doorbelaste kosten (van de kosten als opgegeven bij B3)

Bijvoorbeeld:

Vul 100 in als de doorbelasting kostendekkend is. Vul een 0 in als een levering 'om niet' of gratis wordt uitgevoerd.

Vul 110 in als een opslag van 10% wordt toegepast. Vul 75 in als een korting van 25% wordt toegepast.

Aan afnemers in:

	Nederland %	Buitenland %
Algemeen beheer, management, financiering, coördinatie, planning e.d.		
Boekhouding, personeels- en salarisadministratie		
Inkoopactiviteiten (excl. waarde van materialen, grondstoffen e.d.)		
Verkoopactiviteiten (excl. waarde van halffabrikaten, gereed product e.d.)		
Automatisering		
<i>waarvan ontwikkeling software voor eigen gebruik</i>		
Beheer en exploitatie van onroerend goed		
Beheer en exploitatie van roerend goed		
Transportdiensten, opslag, distributie e.d.		
Marketing en PR, marktonderzoek		
Research & development		
Economische, juridische en belastingadviezen		
Uitlenen / detacheren van personeel		
Royalty's en licenties		
Overige activiteiten		

D Intraconcerndiensten binnen Nederland

D1 De kosten uit vraag B2 procentueel verdelen over de branches van de afnemende groepsmaatschappijen.
Deze vraag beantwoorden voor de binnen Nederland geleverde intraconcerndiensten.

	%
Voedings- en genotmiddelenindustrie	
Basis- en eindchemie	
Machineindustrie	
Elektrotechnische industrie	
Nutsbedrijven en delfstofwinning	
Groot- en detailhandel	
Vervoer en telecom	
Zakelijke dienstverlening	
Overig, namelijk: 	
	+
Totaal (100%)	

Zie ommezijde voor de laatste vragen

005

5

E Aantal werkzame personen

E1 Specificatie werkzame personen (VTE) met betrekking tot intraconcerndiensten naar uitgevoerde activiteiten

Aantal VTE

Algemeen beheer, management, financiering, coördinatie, planning e.d.

Boekhouding, personeels- en salarisadministratie

Inkoopactiviteiten

Verkoopactiviteiten

Automatisering

waarvan ontwikkeling software voor eigen gebruik

Beheer en exploitatie van onroerend goed

Beheer en exploitatie van roerend goed

Transportdiensten, opslag, distributie e.d.

Marketing en PR, waaronder marktonderzoek

Research & development

Economische, juridische en belastingadviezen

Uitlenen / detacheren van personeel

Royalty's en licenties

Overige activiteiten, namelijk:

+

Totaal

F Ruimte voor eventuele opmerkingen

Als u nog op- en/of aanmerkingen heeft, kunt u deze hier kwijt:

006

Literatuur

Baaij Dr. M.G., Prof. dr. F.A.J. van den Bosch, Prof. dr. H.W. Volberda, Dr. T.J. Mom (juni 2009): 'Wederzijds profijt: De strategische waarde van de top 100 concernhoofdkantoren voor Nederland en van Nederland voor deze top 100'.

Braams, Nicole en Margreet Geurden-Slis (2011); Intraconcerndiensten in vogelvlucht; website CBS.nl: <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/financiele-zakelijke-diensten/publicaties/artikelen/archief/2011/default.htm>

Brancato, G., Macchia, S., Murgia, M., Siognore, M., Simeoni, G., Blanke, K., Körner, T., Nimmergut, A., Lima, P., Paulino, R. en Hoffmeyer-Zlotnik, J. (2006), *Handbook of Recommended Practices for Questionnaire Development and Testing in the European Statistical System*. European Comission Grant Agreement 2004103000002.

Deirdre Giesen, Vivian Meertens, Rachel Vis-Visschers en Dirkjan Beukenhorst (2010); Methodenreeks: Thema: Vragenlijstontwikkeling 24 februari 2010; Digidivnummer: DMH-2010-02-24- IGIN-VMTS-RVCS-DBKT.

Geurden-Slis M. (30 november 2010) 'Kwaliteitsanalyse: extra vragen PS Holdings en concerndiensten', interne CBS rapportage.

Geurden-Slis M. (januari 2011) 'Extra vragen PS Holdings en concerndiensten; financiële resultaten', interne CBS rapportage.

Geurden-Slis M. en projectgroep (januari 2010) 'Resultaten pilotonderzoek Holdings en intraconcerndiensten', interne CBS rapportage.

Giesen, D. (2004), *Evaluatie vragenlijsten productiestatistieken: Resultaten en aanbevelingen*. CBS, Heerlen: Interne nota, BPA H4415-04-TMO.

Gosteli E., J.W. Keunen, K. Cools, K. Nienhuis (maart 2008): '*Hoofdkantoren een hoofdzaak. Tijd voor industriepolitiek nieuwe stijl*' The Boston Consulting Group, Amsterdam.

Morren, M. en J. de Groot (2011) 'Advies vragenlijst statistiek holdings en hulpbedrijven', DMH-2011-01-31-MMNR-JGRT, interne CBS rapportage.

OECD (2009); 'OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administration'.

Pustjens, H., 2007. Top XXX; Criteria, onderhoud en operationalisatie. Interne CBS rapportage Heerlen.

Statistics Netherlands (2010) 'Internationalisation monitor 2010'.